

Սոյո՝ հանգուցեալ 8. Միտրիչ Կաթողիկոսի ժառանգորդը, Արքայաթեան գործոց նախարարութեան ղիմելով, իրենից ժառանգութեան իրաւունքը պահանջած էր։ Հանգուցեալ Կաթողիկոսը (թողաւ) իր արժեքաւոր նիւթեր եւ ռուբանկներ պարտաւորելով սնտուկի մը եւ հուլիսի դրամատան մէջ 500 ռուբլի Այս գումարը կտակած էր Հալեպի ազգային գետնի մը ծախքերուն, իսկ Աթոռին կտակած էր գոյրերուն մէջէն ինչ որ եկեղեցական կտական չէ եւ իր ժառանգորդներուն ինչինում։ Սնան ապա զտակած էր Եւս

ժառանգորդը դատ բացած են, պնդելով թէ եկեղեցականի մը ըտր ստացուածքն որ և է անձի ստացուածքներուն նման, իր ժառանգորդաց կիսայ: Պատրիարքարանը բնականաբար չընդունելով այս վարկապետութիւնը, Յանձնաժողով մը կազմեց Ս. Գրիգորի իրաւունքները պաշտպանելու համար:

— Ս. Գրիգորի երեք աղբատանամ մայրապետներ անցնալ շարաթ օր դարձնալ Խաչիւզ երթալով, 240 կարօտ ընտանիքներու բաշխեցին հաց, բրինձ, լուրիս և ածուխ: 25 հիւանդներու տուն միս, շաքար, խաֆէ և դեղ, մանր տղայաց ալ հանդերձեցին:

— Ասպետ Ս. Զունդ փետր. 8/20 ին յանկարծակի մահուամբ վախճանեց է ի Բարիդ: Ինչպէս ժամանակին լրագրաց մէջ գրուած է, հանգուցեալն իւր հարստութեան մէկ կարեւոր մասը կը տակածէ Զունդեան հիմնարկութեան (Փօնտափօն Զունդ), որ Աւստրիան Տէրութենէն ճանչցուած և վաւերացուած նուէրնկալ Հաստատութիւն մը եղած է, նպատակ ունենալով Ազգ. Պատրիարքարանէն և Աւստրիան Գիւսպատուէն իրենց արժանիքն հաստատուած հայ երիտասարդները պարբերաբար Եւրոպա դրելու, բարձր ուսում տալու անոնց: Այս կտակէն զատ, Ասպետ Զունդ իւր Պէտքերէն մամուլը նոյն կտակած է Եւրոպայէն Միաբանութեան, Ազգ. Հիւանդանոցին ալ կտակ մըրած է: Գրկարծուի թէ մարմինը Գ. Պալիս պիտի բերուի, թաղուելու համար Զիլլիի Ազգ. Գերեզմանատան մէջ իւր անունոյն քովիդը, ուր արդէն պատրաստած էր գերեզման տարիներ առաջ: Բարեկիցատակ Ասպետը, վերջին անգամ ի Պոլիս գտնուած միջոցին, 100 ոսկի նուիրած էր Բերալի Թաղական Խորհրդոյ սնտուկին, սուկուրը գործածուելու համար Զիլլիի գերեզմանատան մէջ իւր Տիկնոջ և իւր գերեզմանը դամբարանին նորոգութեան և ալ ծախուելու: Ասպետ Զունդ ազգականներ ունի ի Ռումանիա և ի Հունգարիա:

— Ամենայն Հայոց Գաղթիկոսը շնորհակալութեան հնդակ մը դրկեր էր Ամերիկեան Աստուածաշնչի Ընկերութեան գործակալ Մր. Պօլէի, որ ի նորոյ տպագրեալ փառակազմ Աստուածաշնչէն մը ընծայած էր Ն. Ս. Օժուլիս: Հետեւեալը քաղուած է նոյն Գիտնականէն:

«Ում անձկանօք սպասէի ընկալալ այժմ զԱստուածաշնչէն Սուրբ Մատենան կազմեալ փառաւոր չեղողութեամբ, զոր իւրեք ընծայ մատուցանէր Հ. Հայրապետին: Ան այս յետ մատուցանելոյ իմ օրը տալին շնորհակալութիւն, ասեմ, Օրհնեալ էք դուք և որ ընդ Ձեզ վաստակաւորք են: Օրհնեալ լիցին նաև Աստուածաշնչի ընկերութեան համայն արդիւնական և մեծագործ պատուական անգամը, որք զանձինս նուիրեալ Աստուածաշնչէն Ս. Մատենին թարգմանութեան, և տարածման ընդամենայն տիեզերս երկրագնդին, առ աշխարհս և առ ազգս այլալեզուս ցլալտեանական Բանէն բարբառելու: Ես ոչ համարիմ ասել ինչ աւելի, եթէ զտրնութիւն և վաստակ Ձեր առաքելական կոչեցիդ: Դաւիթ վասն Առաքելոց գուշակէր, թէ «Ընդ ամենայն տեղիս ել բարբառեալ նոցա», և այլն, այլ արդ յայտնապէս տեսանեմք զի բան գուշակութեան և առ Ձեզ կատարի, առաքելաբար տանել հասուցանել զբարբառ Տիւրքալի Աւետարանին մինչև ի ծագալ երկրի:

«Ուստի ասեմ կրկին, Օրհնեալ էք Դուք ի Տեսնէն, օրհնեալ են համայն աշխատաւոր մշակը որք ամենայն անձանուի. ընթերցումը ընդ ծով և ընդ ցամաք անցանելով, բարձեալ տանին զԱւետարանն...»

«Ողջունելով զՁեզ և որ ընդ Ձեզ վաստակաւոր եղբարս:

«Մեծ աղօթարար և ես փոքրիկ Մշակ Քրիստոսի Եկեղեցւոյն: (Մարգարէ-Էփ-Ն)»

Ի 4 յունուարի, 1897 տի:

— Պատրիարքարանի կողմանէ ի Տիար պէթըր զրկուած 50 ոսկուով ածուխ գընուած և բաշխուած է կարօտելոց:

— Վանայ մէջ տիրող ժանտախտի համաճարակը հետզհետէ նուազելու վերայ է կըսուի:

— Գահիրէն եկած նամակներ գովութեամբ կրիստի Սմբատ Քրիստոս և Դառնիկ Սիրունեան էֆէնտիներու նորարաց կեդրոնական կրթարանին բարեւոյթը ընթացքի մասին: Գրթարանը օրէ օր կաւելցնէ իւր աշակերտաց թիւն որոնք կուգան ամերիկեան, անգլիական, ֆրանսիական, արաբական և իտալական վարժարաններէ: Աշակերտաց մէջ կան քանի մը հաս ալ գիշերօթիկ: Վարժարանին կրթական յայտագիրը ձեռնած է տեղւոյն պետական բարձրագոյն վարժարանաց ծրագրոյն վրայ:

— Գաթիկի հայոց պատրիարքարանը ձեռնարկած է որք աղջկանց համար որբանոցի մը շինութեան, Բերա, 2էփ-լիւ-2էմէսի, հայ-կաթոլիկ մայրապետանոցին դիմաց:

— Գում-Գարսի Քրանսացի քոյրերն ևս սկսած են հինգշաբթի և շաբաթ օրերը հաց, բրինձ, միս և դրամ բաշխել տեղւոյն հայ և հայ-կաթոլիկ կարօտելոց:

— Գրկարծուի թէ Բերայի հայ-կաթոլիկ աղգայնոց կողմանէ պատգամաւորութիւն մը ամեն. Աղտեան օրբաղանի գիմնով, խնդրած է որ հանգուցեալ տաղանդաւոր դերասան Պետրոս-Աղա մեանի և հանգուցեալ գրագիտաց ումանց հոգւոյն համար Տ. Ներսէս Վրդ. Փապագեան յատուկ օր մէ աստուած է Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցւոյն մէջ և Նորին Ամենապատուութիւնն ներկայ գտնուի ժոյն հոգեւոր պաշտօնին: Խընդիրն ընդունուել է և պատարագին օրը պիտի որոշուի:

— Հանգուցեալ Թագաւոր փաշա Յակոբեանի կինն էր Բերայի, որք ի Քրանսա կըրնակին, 500 անգ. ոսկի զրկած են Օղէթաւորիոյ Թագ. Խորհրդոյ, ի նըպատ հայ-գաղթականաց:

— Գերմանական բարեգործական Ընկերութեան մը կողմանէ այս օրերս Օր. Գիլիսի ի Խաչիւզ նպատիւ գումարներ կըբաշխէ կարօտելոց:

— Ս. Պատրիարք Հայրն օրհնութեան զիր մուղղեր է ի Տիկնի նայվըն, Սալմաթմուրտի և չըջկայից չըտուր հայ ընտանեաց ընձեռած օգնութեանց համար:

— Երկու յոյն օրիորդներ փափաղ յայտնած ըլլալով հայ եկեղեցւոյ գիրկը մտնելու (մէ թէ յուսուորականութիւն ընդունելու, ինչպէս կըզրէ Մասիս), Տ. Սրիստակէս քահ. ձիզմէնեանի միջոցաւ յուսաց պատրիարքարանը զրկուեցան սովորական ձեակերպութիւնները կատարելու համար:

ԳՐՈՆԻԿՈՆ

Գովկասի կառավարչապետի օգնական գեներ. լէյտ. Ս. Ս. Քրէզլի ժամանումը Թիֆլիս սպասուում է մարտի 20-ին:

Հէնց որ ճշտուի որդուի, թէ Բաթումում կամ այլ քաղաքից դուրս ժանտախտ է երևացել, ամբողջ Բաթումը, ինչպէս հաղորդում են, կըըջկայապետի զօրքերով, որպէսզի այդ հիւանդութիւնը չտարածուի:

Ներկայումս Գետերբուրգում են գտնուում Քրանսայի և Գերմանիայի մի քանի աստղագէտներ: Հետում դալու է նաև հուշակաւոր աստղագէտ Գամիլ Փլամարիօնը: Այդ աստղագէտներն, ի միջի այլոց, գալու են Գովկաս գի-

տելու համար Ալաթումանի լեռնային գիտանոցները:

Մերվից մեր թղթակիցը գրում է մեզ, որ Մերվ-Գուշկայի երկաթուղին շուտով կանցկացնուի. հողային գործն արդէն յանձնուած է կապալառուներին:

Գովկասի շերամապահական կայարանի աւաղ շերամապահ ալ. Անտրոպովն ուղարկուած է Թիֆլիսի նահանգը տեղեկութիւններ հաւաքելու շերամապահութեան այժմեան դրութեան մասին և ժողովրդին աշակցելու այդ գործի բարեկարգութեան համար:

Անգրկովկասեան երկաթուղու վարչութեան առաջարկուած է Բաթումից եկող գնացողներին և նրանց իրեղենների պատահանութեան համար մի առանձին պատաֆորմ և շէնքեր շինելու:

Արտասահման ուղարկուող կերտերի համար երկաթուղու ճանապարհավարձը, մայրաքաղաքի թերթերի ասելով, մտադրութիւն կայ բարձրացնելու. ընդ նմին ծրագիր է կազմուած աքցիկի երկաթակալու նախային այն բերքերը, որոնք ներկայումս ազատ են, աքցիկից, ինչպէս, օրինակ, բնիկներ:

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ԴՈՒՆԵԹԻՑ. — մարտի 13-ին, մեր քաղաքի կայարանի ժամանեց Գովկասի կառավարչապետ իշխան Գալիցինը: Գայարա նուժ շարուած է տեղւոյն 4-րդ Գովկասեան հրացանաձիգ դրութեան իւր նուագածուների խմբով. այդտեղ էր և քաղաքի ամբողջ հասարակութիւնը, քաղաքային վարչութեան իրաւասունները, համբարներ իրենց գրօշակներով և գաւառիկ տանուէրները: Իշխանը ժամանեց ժամի 11¹/₂-ին. դորն ընդունեց երաժշտութեամբ. կառքից իջնելով նորին պայծառափայլութիւնը նախ և առաջ մօտեցաւ դրութեանին և ողջունեց, ապա մօտեցաւ գաւառի գիւղերի ներկայացուցիչ տանուէրներին, որոնք փայտեայ մատուցարանով աղ ու հաց մատուցին և վրացերէն լեզուով շնորհաւորեցին նորին պայծառափայլութեան բարի գալուստը: Գ. կառավարչապետը ժպիտեալ երեսին, գլխարկը վերցնելով, պատասխանեց վրացերէն լեզուով ճաշակաւոր խմբի (շնորհակալ եմ): Ապա իշխանը մօտեցաւ Դուշէթի քաղաք. վարչ. իրաւասուններին և քաղաքացիներին և նրանց էլ ողջունեց. քաղաքացիները մատոյց աղ ու հաց և մի խնդրագիր ներկայացրեց. պ. կառավարչապետը սիրով ընդունեց խընդրագիրը, հարցրեց թէ «Ինչի մասին է». քաղաքացիները պատասխանեց թէ Դուշէթի ճանապարհն այլ տեղ չտեղափոխելու մասին է. իշխ. Գալիցինը կայարանում նախաճաշիկ վայելեց, մնալով մօտ մի ժամ, որի ժամանակ նուագում էր երաժշտիկների խումբը:

Ժամը 12¹/₂-ին, ժողովրդի խումբը բաղմութիւնը «ուռայոփ» ճանապարհ դրեց մեր երկրի կառավարչապետին:

ՄԵՐՎԻՑ. — 2նայելով որ Հնդկաստանում տարածուած ժանտախտը սկզբում մեզ վրայ տարածեց իւր սարսափը, սակայն հետզհետէ այդ սարսափը մարելու վրայ է: Զօրքերը կեդրոնացուած են սահմանագլխներում ժանտախտի դէմ կռուելու համար, այնպէս որ անհայտն բան է համարուում ժանտախտի մուտքը գործիլ մեր երկիրը: Յամենայն դէպս, առողջապահական խմբեր են ընտրուել ըստ թաղերի և բոլոր միջոցները ձեռք են առնում: Միայն մի բան, որ ուշուրբեան չի արժանացել. այդ մօտ 80,000 բնակիչ ունեցող շրջակայ թիրք-մէն ժողովուրդն է ջրոյն ապրում է հակառողջապահական պայմաններում: Դեռ անցեալ տարի էր, որ մի հասա-

րակ տեղին երկու ամսուայ մէջ այդ ժողովուրդը զոհ տուեց հազարաւոր մարդիկ, իսկ եթէ, Տէրը մի արասցէ, նրանց մէջ ժանտախտ երևան գայ, այն ժամանակ ինքն ըստ ինքեան կարելի է գաղափար կազմել, թէ այդ զոհերի թիւը որքան մեծ կըլինի:

ՍԵԻՍՏԱՆՊՈԼԻՑ. — Թէ այստեղ և թէ Խրիմի թերակղզու հայաբնակ քաղաքներում, մեծ սիրով և անհամբեր հետաքրքրութեամբ կարգացում են «նոր-Դար»-ը ինչպէս և պ. պ. Սապահ-Գիւլեանի և Mars-ի գրած թղթակցութիւնները: Երկուսի գրածները, այս հեռուոր վայրերը ցրուած հայ գաղթականներու համար, խիստ շահագրգիռ և օգտաւէտ եղած են կիցցեն...:

ՄՈՍԿՈՒՍԵՑ. — Յ. ք. Պապովեանը, կամենալով արժանաւոր յաջող թողնել իրենից յետոյ, միջնորդում է տեղւոյն տիրացու Ասիերեանին սարկաւազ ձեռնադրել տալու: Մեզ գաղմացում է հ. Պապովի այդ վարմունքը. մի Տէր-Դաւթեան ունիք քիչ է, դեռ միւսին է կամենում կապել Մոսկուայի հայ հասարակութեան գլխին, որ ապագայում նոյն պիտի ցաւ լինի, ինչպէս այժմ ինքն է: Եւ այդ նու անում է առանց հասարակութեան գիտութեան:

ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼԻՑ. — Քաղաքային իրաւասունների նոր ընտրութեան գործը վերջացաւ. հայերից պ. Յակովբ Մալումեան (առեւտրական) իւրեք կանդիդատ (անձնափոխանորդ) ընտրուեց: Այժմ քաղաքագլխի ընտրութեան տագնապ է տիրում. հայերից միայն այդ պաշտօնի համար «ուռ» ունի պ. Քրիստափոր Էմ. Քիլովը, որը մի ժամանակ եղել է քաղաքագլուխ և քաղաքային շահերը միշտ բարեխղճաբար պաշտպանել է ամեն տեղ և ամեն անգամ: Բայց այս լրջամիտ մարդը, մի օր վէճի է բռնուած մի աղգեցիկ անձի հետ, քաղաքի և նրա բնակիչների շահերն ուղղում է պաշտպանել, ոսկայն գորաւորի դէմ անգործ չի կարող կելու մղել, այս իսկ պատճառով հրաժարուում է այդ պաշտօնից և քաղաքագլխի ընտրութիւնից խոյս է տալիս և միշտ հրաժարում է. Հաւանքէն էլ ի հին քաղաքագլուխ Մերկուրովը կընտրուի:

ԿԻՐՍԻՑ. — Մարտի 10-ին քաղաքում մի 14 տարեկան տղայ, Զպակովսկի աղանուէնով, անձնապաշտութիւն գործեց. ինքնապաշտութեան պատճառը գիտ պարզուած չէ:

Գ. ՊՈԼԻՑԻ ՀԱՅՈՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐԸ

Բաց գտնուած 36 վարժարաններուն մէջ կան 2,151 մանչ և 995 աղջիկ աշակերտ. ուսուցիչներուն թիւն է 139, ուսուցչուհիներուն՝ 38 և սպասարներուն՝ 66: Այս թաղ. վարժարաններէն 20-ը տարեկան նախակրթարան են, մնացեալները ծաղիկոյ. Մանկապարտէզ ունին Կէտիք Փաշայի Ս. Մեքրոպեան, Գում-Գափուի դուրսի Պօղոս Վարվառեան և Եֆէի Գափուի Առաքել-լոց-Հայկանուշեան վարժարանները, Մամաթիոյ Սահակ-Նունեան, Մազրիգիւղի Տատեան վարժարանները, Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, Բանկաթի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, Պէշկիթաշի Մաքրուհեան և Օրթագիւղի Ս. Թաղ մանչաց-ձեփիփեանց, Րումէլի Հիօաբի Ս. Թաղեանեան, Իճատիէի Ներսեսեան Երմանեան, Սիլիւստարի Ս. Թաչի և Ս. Գարապետի վարժարաններն և Գաղթագիւղի Արամեան վարժարանը: Գում-Գափուի 14 մանկապարտէզ, որոց մէջ կան 343 մանչ և 292 աղջիկ աշակերտ, 19 ուսուցչուհիներու հակողութեան ներքին: Խաչիւզի Ս. Ներսիսեան վարժարանն

որ սովորաբար 300-ի չափ մանչ և աղջիկ աշակերտ կուենանար, այս ցուցակին մէջ 41 աշակերտ միայն ցոյց կուտայ մէկ ուսուցչով, և աշակերտուհի բնու չէ նշանակուած, որովհետեւ վերաբացումն ի վեր աղջկանց վարժարանին համար կարգադրութիւն մը չէ կրցած ըլլալ:

Երեսուն և վեց թաղ. վարժարաններուն ամսական ծախք նշանակուած է 57,019 զրշ. յորմէ 40,192 զրշ. եկեղեցին կըստարէ, 14,603-ը կըբաշխալ աշակերտաց թոշակէն, 1450 զրշ. հանգանակութենէ, 800 զրշ. կայուած է և 500 զրշ. կտակէ (Գաթիալի Պէշեան վարժարանին կապուած ամսական Պէշեանի կողմէ, զոր Մայր-Եկեղեցին այժմ անկարող լըլլալ վճարել): Հիւանդանոցի Որբանոցին յատկացեալ 3,000 զրշ. կառնուի Հիւանդանոցի սնտուկէն:

Էն հին թաղային վարժարանն է Պալաթու Խորենեան վարժարանն, 1816. ին հաստատուած: Յետոյ կուգան Թորգոսի Լեռնեան-Վարդուհեան և Գալիկովի Թաղ. վարժարանը, 1825-ին. ապա Գում-Գափուի Պէշեան-Լուսաւորչեան 1828-ին, Ամաթի Սահակեան 1830-ին, Կէտիք Փաշայի, Եյուպի Պէշեան, Սիլիւստարի ձեմարան 1832-ին, Փրկչի Որբանոցն 1833-ին, Գում-Գափուի դուրս 1834-ին, Խաչիւզ, Պէշոյ Ս. Նիկողայոսեան 1836-ին, Գաթիալ 1840-ին, Պէտքերէն Ս. Հափիսի մեանց 1848-ին, Ենիգիւղ Մամիկոնեան 1849-ին, Գում-Գափուի Ս. Թաղեան-չաց 1840-ին, Օրթագիւղի Ս. Թաղ մանչաց 1845-ին, Ղալաթիոյ Կեդր. նախակրթարան 1858-ին, Բերա Նալիկեան 1848-ին, Փէրիգիւղ 1849-ին, Նարլը Գափու 1849-ին, Եֆէի Գափու 1850-ին, և այլն:

Այն 45 վարժարաններէն 12-ն 1860. էն ասիլին հիմնուած են. միւսներն անկէ առաջ գոյութիւն ունէին ամենքն ալ Ամենին Նորին է Բերայի Հաւան վարժարանն (1895):

Ամսական ամենէն շատ ծախք ունեցող վարժարանը են, Էսաեան (7,840) զրշ. յորմէ 5840 զրշ. կուտայ եկեղեցին, 2,000 ալ թոշակներէն կըբաշխալ. Գաթիալ (5,000 զրշ.), Մամաթիա Սահակեան (4,000), Օրթագիւղ (3,100), Որբանոց (3,000), Սիլիւստար Ս. Թաչ (3,850), Մաքրի գիւղի Տատեան (3,200), Մայր-Եկեղեցի (2,800), և Իճատի (2,000): («Մարիկ»):

ԹԵԼԵԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՐՈՒՄԻ, 12 մարտի. — Քաղաքային հայ հասարակութեան գերադաս մասը վերջապէս ոտնակոխ արել մի շարամոթի բերանով տեղւոյն աղքատանոցի հասցէին շտապուած զրպարտութիւնները... Մարդասիրական ընկերութեան խորհրդի հրապարակեալ երկու տեղից քաղկացած մի պատկառելի խումբ այսօր մուտք է գործում աղքատանոց և ամեն կերպ խնամք է տանում նրա ծածկի տակ պատասպանուած մօտ 200 թէ տեղացի, թէ գաղթական աղքատներին, տալով նրանց թէյ, հաց, տաք հագուստ, տաք կերակուր և այլն: Յատուկ շնորհակալութեան արժանի է այսօրինակ աստուածահաճոյ գործը:

Սոյն աղքատանոցի մօտիկ անցեալից ակնորդ չեմ համարում մի երկու ամ. փոքր տեղեկութիւն ևս հաղորդելու իմ հոգիսն ալ ամբողջ անցեալի մանրամասնութեան ծանօթանալու, թող բարեհաճէ զրա առանձին գրքոյով յոյս տեսած 22-ամեայ պատմութիւնը ձեռք բերելու):

Երբ տալինք, այսինքն այդ աղքատանոցի շինութեան համար ընդհանուր ժողովից ընտրուած հազարաճիւղ պ. պ. Աղա-Գէորգ Լալայեանը, Ս. Բաղդիբեանը, Գ. Գիւղարեանը և Գ. Ասլանեանը կառուցի-վերջացրին շինութիւնը, 1888

և աղ
ցուցա
յայ կու
նրորոհի
տե փե
վարժա
մը չէ
լորտանե
րուած չ
եկեղե
բայանա
ղըն չ
կարու
լի Չէր
պմա
Մայր-ն
ի վճա
յաւ
Հիւան
անն է
ն, 1816
ն թոր
ն Դա
325-ին
աւար
աւակա
Պէր
332-ին
ն. Դա
Պէր
49-ին
Գափու
1860
աներ
անան
ունե
7,840)
եկեղե
որդա
Սաւա
աղիւ
իւտա
8ա
(8,800),
եր
հայ
ը վեր
րամտի
հաւա
երը...
որդի
ած մի
է գոր
ամբ
նապա
գաղ
նրանց
կերա
կալու
տուա
եայից
ու ամ
ն (իսկ
անրա
ող բա
ով յոյս
ձեռք
աղբա
անուր
ու պ
անան
ց կա
1888

Ս. Մակար փեհ. Գաթուղիկոսը Քաղա
իւր գաւակներին այց եկած միջոցին
անձամբ օրհնեց այդ աղբատանցը:
Այնուհետև ապերնեքը սկսեցին բնա
կեցնել այդտեղ կաղ, կոյր, անգամա
լոյծ, հիւանդ և որբերով շրջապատած
այրիներ. վերջիններս աւելի էին գե
րազատում, որովհետեւ դրանք աման
բնակարան ձեռք բերելու պատճառով
ապրում էին թրջաց յետ ընկած թա
ղերում, ուր և փշուռում էին թէ իրենք և
թէ իրենց ծաղկափթիկը երկխանեցը...
Իսկ Քաղաի առատածնուն հասարակու
թիւնը սկսեց տեղալ այդ բարեգործա
կան վարը Առաւելում պարզեւած ամեն
մի բարիք—փող, հաց, մատաղ, եփած
կերակուր, հագուստ, որ մէկը թուել:
Բայց այս քրիստոնէական պարտակա
տարութիւնը, աւել, իւր ցանկալի յա
րատեութիւնը չունեցաւ Գաթմ միջո
ցից յետոյ հրապարակ ելաւ գործին
բոլորովին անտեղեկ մէկը և, անձնա
տուր եղած ամեն ինչ, իւր տեսողու
թեան գործարաններն անգամ լավող
կրթիւնը, էլ ստույթները, զբաղարու
թիւններ չթողեց, չսայեց թէ գործա
վարները, թէ աղբատանցի և թէ դրա
մէջ բնակուողների հասցէին. նա չա
մայեց ասելու հրապարակով, թէ
աղբատանցում կենդանիներ հարուստ
են, գործելու ընդունակ են, անբարա
յականներ և անտաղիկներ են. նա օգտո
մունքով ամեն ծակ ու ծուկ, իւր ան
խղճութեամբ ասածները ճարպիկու
թեամբ հալած իւրի տեղ էր ծախում
գործին անձնաթիւ և սկսական դատո
րութիւնից զուրկ մարդկանց... Այս պատ
ճառով էլ կարուց աղբատանց գնա
ցող որդերութիւնը, կտրուեց այրիների
ճանապարհը, որով հարստների տնե
րում տնային բանք էին անում, իրենց
որբերին ապրուստ հալթայթում. Ունե
ւորներն այլ ևս նրանց տուն չթողին,
առարկելով թէ անբարոյական են. աղիկ
ուղղներն այլ ևս նրանց տուն խնա
մախոս չգնացին, առարկելով նոյն
արատը նրանց չափահաս օրիորդ
ներին վերաբերմամբ եւ... Բայց հե
ղինակին արժանի այդ կեդոտերը
ծածկող ձիւնը այլ ևս հալուեց ա
մեն ինչ արդէն պարզ է հասարակու
թեան լրջմիտ մասի համար. Ուտի
այտը անհրաժեշտ և սրբազան պարտք
կայ ծանրացած աղբատանց յաճախող
վերոյիշեալ խմբի արթուն խղճի վրայ:
Թող բարեհաճէ այդ իւրումը հրապարա
կով յայտնելու թէ աղբատանցում ապ
րողներից քանիսն են անբարոյական
ու անտաղիկ ճանաչել և միջեր են: Այդ
պէսով մեծ բարեբարութիւն արած կը
լինին մանաւանդ թշուառ այրիներին,
որ նորից կը վերականգնեն իրենց պա
տիւր և նրանց չափահաս օրիորդներից
կրթեալանայ յերկրած նախատնը...

ԴԱՏԱԿԱՆ
ԵՂԻՉԷ՝ ԲԱՆԱԳԱԿԱՆ ԳԵՂԱՄԵՆԻ
ԳՈՐԾԸ
(Քաղաի նահանգական դատարանում)
—
(Վերջ 1)
Գանչուում են էքսպերտ բժիշկները—
կանադի հիւանդութեանց մասնագէտ
բժշկապ. Ս. Տէր-Միքայելեանց և Սե
րապի բժիշկ Ռուսի, որոնք նոյն օրը
գտատուրներին ներկայացնում քրե
նութեան էին ենթարկել Մայիսին:
Բժշկապ. Տէր-Միքայելեանը իւր և իւր
պաշտօնակցի կողմից զննոյց, որ Մայ
իւն չի կարող լինել ոչ պակաս քան
17 տ., բայց կարող է լինել 18, մին
չ անգամ 19, կամ 20. Եթէ 25 տ.
էլ լինի ևս, կրկին նոյն տեսքով կը
մայ, իսկ որ երեխայ չի բերում այդ
չինչ չի ապացուցանում. նա 5 տարի
) Տե՛ս Տե՛ս Գաթմ № 44.

առաջ արդէն արեանհոսութիւն է ու
նեցի:
Նախագահը խնդրեց, որ այս կար
ծիքը գրաւոր ներկայացնեն. այդպէս
էլ եղաւ:
Վէյ Միքայելեանց.— Ես հաստատ
ողինչ չեմ կարող ասել տարիքի մասին,
միայն պատկի ժամանակ Մայիսի մօ
րաքոյրը և ուրիշներն ասել են, որ 16
տարեկան է:
Վէյ Ալեքս. Առաւել.— պատմում է,
որ ինքը մոտացել է մանրամասնութիւն
ները. միայն յիշում է որ Տէր Եղիշէն չէր
համաձայնում պատկել, հարսի մայրը
լաց էր լինում, իսկ թէ քահանայն ին
չու չէր համաձայնում, կարծեմ եկե
ղեցական տօնն էր պատճառ բռնում.
Եստի եկաւ և պատկեց: Իսկ թէ քահ
տարեկան է Մայիսն, ես հաստատ ո
չինչ չեմ իմանում և չեմ կարող ասել:
Վէյ Եղիշ. Ալեք. Ալեք.— սկսեց
թարգմանի միջոցով շատ մանրամասն
և որոշ պատմել. վերջինիս վկայութիւ
նին էլ կազմեց գործի առանցքը: Ահա
նրա խօսքերը.— 1893 թ., կարծեմ
նոյեմբեր ամսին, եկաւ եկեղեցի
Քաղաքեօխեան ազգանունով մէկը և
հարցրեց Տէր-Եղիշէին ուր լինելու մա
սին: Ես ասացի, որ Թիֆլիս է գնացել
տեսչական գործերով, եթէ գործ ու
նիք կարող էր գիմել նրա տեղ նշանա
կուած Տէր-Ռուկանեան քահանային: Նա
գնաց և յայտնեց Տէր-Ռուկանեանց քա
հանային, որ իրենց տանը նշանադրու
թիւն պիտի լինի, պիտի գալ օրհնե
լու: Տէր-Յայրն ինձ վերցնելով գնա
ցինք. նշանի ժամանակ Տէր-Միքայելը
հարցրեց քանի տարեկան է. պատա
խանցին 16 տ. բոլորը միասին նոյն
իսկ պատկուող պնդեցին, որ 16 տա
րեկան է. հասակի փորձութիւնը մեզ
կասկածի տակ ձգեց, սկսեցինք աւելի
մանրամասն հարց ու փորձ անել. նը
րանք վերջնականապէս և որոշակի ա
սացին, որ Մայիսն սովի տարին մօր
գրկի մէջն է եղել. մեք էլ հաշուե
ցինք սովի տարին 78 թ. է եղել, ու
րեմն մօտենում է նրանց տարին, այ
սինքն 16 տարեկան է Մայիսն: Նշա
նից յետոյ դուրս եկանք, ճանապարհին
նոյն նիւթի մասին խօսելով զայն էինք.
Տէր Միքայելը ինձ ասաց, որ ես մա
տեանում 16 չգրեմ, քանի որ գեւ էլի
կասկածում է, այլ մի տարով պակաս
գրեմ 15 գրեմ. եկաւ և այդպէս էլ—
15 տ. գրեցի եկեղեցում դրած մա
տեանում, որտեղ գրում ենք իւրաքան
չիւր նշանադրի անունը, ազգանունը,
տարիքը:
Նախագահ.— Ո՞վ է տուել այդ մատեա
նը:
— 2եմ իմանում, ով է տուել, միայն
թէ այնտեղ գրում ենք:
Վկան էլի շարունակում է.— 1893 թ.
դեկտեմ. 7-ին, երեկոյան ժամից յե
տոյ, ես հայոց ընթերցարանում կար
դում էի, յանկարծ տեղում չվէյցարան
ինձ ասաց թէ Տէր-Եղիշէն քեզ է ու
զում. դուրս եկալ Գաթմ Տէր Եղիշէն
Քաղաքեօխեանի հետ գրադարանի նա
խասենակում խօսում են. տէր-տէրն
նրան հարցրեց. «Նշան գրուած է թէ
մէջ: Ես և նա ասացինք. «այո, նշանը
գրուած է Տէր-Միքայելի ձեռքով: Ա
պա դառնալով ինձ ասաց, որ նշանա
դրութեան արձանագրութիւնը կաղ
մուած է և գիմարը քահանաների կող
մից ծանօթութիւններ չկան: Ասացի,
որ ոչինչ ծանօթութիւն չկայ, ապա
աւելացրեց, որ բոլոր մատեանի յայտա
բարութիւնը գրեմ գործակալից թող
տուելուց անտեսում համար: Ես էլ
գնացի, որ ըստ մատեանի գրեմ յայ
տարարութիւնը, տեսալ կեղեցիկ փակ
է, ուտի հիմունքում իմ յիշողութեան
և Քաղաքեօխեանի ու փեսայի ցուցման
վրայ գրեցի 16 տ., մոռանալով որ
Տէր Միքայելի խորհրդով արդէն 1 տա
րով պակասացրել էի տարիքը այսինքն
15 տ. էի գրել: Այսպէս ներկայացրի

Տէր-Եղիշէն, նա ստորագրեց և ապա
տարաւ գործակալին աթոռահատ 7
րոպու հետ միասին:
Դատար.— Տէր Եղիշէն մետքեղական
կամ մի այլ վկայական չուզեց տարիքի
համար:
Վէյ.— Ոչ չուզեց, միայն հարցրեց
եկեղեցու մատեանում կայ նշանա
կուած, ասացի այո:
Դատար.— Յաճախ այդպիսի դէպքեր
պատահում են քահանաների հետ:
— Վէյ.— Այո, շատ յաճախ, միայն
այս գործից յետոյ սկսեցին մետքեղա
կան պահանջել:
Դատար.— Քանի բուրի է ստացել
Տէր-Եղիշէն պատկի համար:
— Վէյ.— 18 ր. որից 7 ր. տուել եմ
աթոռահատ, 1 բուրի ուսումնարանի,
1 ր. լուսագին, 4 ր. սրբադրամ, 3 ր.
ինձ և էլ չեմ իմանում ինչ ծախսեր:
Տէր-Եղիշ.— Ինձ մնացել է 3 ր. 60 կ.
Նախագահը դիմում է վկայ Խորէն
Քաթմ.
— Դուք Տէր-Յայր, իբրեւ գործակա
լաւ կիմանք, ինչ նշանակութիւն ու
նի այն մատեանը, որտեղ նշանադրու
թիւն անուն և ազգանունն են գրում:
Դուք էք տալիս եկեղեցուն, թէ կոն
սիստորիան է տալիս այդ մատեանը:
Հայ Միքայելեան.— Առաջ մենք էինք
չինում իբրեւ մասնաւոր մատեան, իսկ
այս գործից յետոյ առաջնորդն է ու
ղարկում:
Նախագահ (ժպտալով).— Ուրեմն հէնց
այս գործից յետոյ ձեր գործերն իսկե
ցին ուղղուել:
Նախագահը հարցնում է, թէ ինչպէս
են լինում հայոց անունները, արդեօք
Մարիամն է Մայիս դառնում, թէ Մար
գարիթը, և արդեօք Մարիանգիլը միև
նոյն Մարիամը չէ, թէ Մարգարեթը
կամ Մարգոն է (Այս հարցը տրւում է
այն հիման վրայ, որովհետեւ կայ միայն
մի մետքեղական, որ փոքր է ցոյց տա
լիս Մայիսին, որը իրենից մեծ քոյր
չունի, ունի միայն փոքր քոյր, որի և
մետքեղականն է Մարիամը):
Տէր-Յայրը պատասխանում է ինչ որ
ինքը գտել անունների փոփոխութեան
համար, իսկ ինչ որ չգիտէ ասում է
«Եմ իմանում»:
Դատար.— Տարիքն երբ են հարցնում,
նշանի, թէ պատկի ժամանակ:
Հայ Միքայելեան.— Երկու անգամ էլ:
Դատար.— 2գիմէք Գեղորդ Դ կաթու
ղիկոսի տուած կոնդակի մասին, որի
գործութեամբ մինչև նշանի տալիս պիտի
հարցնել ամուսնացուի տարիքը: Տէր
Եղիշէն ծանօթ էր, իւր գործին արլի
է, հասկանում է իւր պաշտօնի էու
թիւնը. արդեօք նրա շնորհիւ 92 թ.
ծխական գործի բաժանման սկիզբ դը
րուեց:
Բոլոր այս հարցերին պաշտպանը
պատասխան ստացաւ:
Նախագահ.— Միշտ մետքեղական է պա
հանջում պատկուողներից, թէ բացա
րութիւն է լինում:
Հայ Միքայելեան.— Երբեմն բացառու
թիւն է լինում, քաղաքացիներին շատ
անգամ ճանաչելով, նրանցից մեքեղ
ական չենք ուզում, իսկ օտար տեղե
րից ուզում ենք, եթէ կասկածաւոր է
լինում տարիքը:
Ապա կարգացում է գեր. Միքայել
արքեպիսկոպոսի գրաւոր ցուցմունքը և
միւս վկային: Առաջինից երեւում է, որ
սրբազանը հետեւել է այդ գործին, կան
չել է իրեն մօտ Մայիսին, հարց ու
փորձ է արել, տեսել է, որ փոքր է.
սակայն Սողոմոնի (մարդու) մայրը խոս
տացել է 2 տարի իւր կրթին պահել.
չտապալում պատճառը Մայիսի անչափ
աղբատութիւնն է եղել և այլն:
Նախագահը դիմում է կրկին վկայ
հայր գործակալին.— Տէր-Եղիշէն պիտի
հաւատար հայր Տէր Ռուկանեանցի գրա
ծին, թէ նորից պիտի հարցնէ:
Հայ Միքայելեան.— Ես հարցնում եմ:
Դատարանը հիմնուելով բոլոր ցուց

մունքների, մետքեղների վրայ բացա
րեց իւր կարծիքը օրինաց հիման վը
րայ. նա գտաւ, որ Տէր-Եղիշէն այդ
պատկը կատարելու ժամանակ ոչինչ
չատարեցական ձգտում չի ունեցել. այդ
պարզ երևում է. միւս կողմից, որովհե
տե միմիայն մետքեղականների, այսին
քն տարիք ցոյց տուող թուերի մէջ
տարբերութիւն կամ կեղծութիւն կայ,
այդ ի նկատի աւելնելով պէտք էր ուսա
ջարկել հոգեւոր ծայրագոյն իշխանու
թեանը, որ նա երեք պատիժներից
մէկումէկը նշանակէ.— կամ յանդիմա
նութիւն, կամ տուգանքի ենթարկել
և կամ քահանայագործութիւնից զրկել.
Իսկ այս էլ յանուն Բարձրագոյն մանի
ֆեստների ներում է:
Դատարանի ասածները լսելուց յե
տոյ սկսեց իւր պաշտպանողական հա
մար Տէր Եղիշէն պաշտպանը Մոսկովի
Պարոնը ամբողջ գործը գծողիւց
յետոյ, ի նկատի ունենալով ընտանե
կան ցուցմունքները, հայերի մէջ սովո
րութիւն դարձած անունների փոփո
խութիւնը, էքսպերտների ասածները,
բոլորը ջոկ ջոկ քննելով եկաւ այն հզ
րակացութեան, որ Տէր Եղիշէն ոչ թէ
յանցաւոր է, այլ յանցանքի ոչինչ նշան
չունի:
Պաշտպանը կանգնեց այս կէտի վը
րայ. եթէ մինչև անգամ Տէր Եղիշէն
կատարած լինել այդ պատկը, այսինքն
14 տարեկանից ցած, սովային պիտի ի
նկատի ունենալ և այն, թէ արդեօք Տէր
Եղիշէն սրբան է թերեւս յանցանք
գործելու. ներկայացնելով Տէր Եղիշէն
բոլոր ծառայութեան թղթերը, գովեց
նրան յիշելով միւսմի վարած գանա
զան պաշտօնները Աստուծոյ և իբրեւ
հոգեւորական:
«Ասածներից երեւում է,— շարունա
կեց պաշտպանը,— որ այս տեսակ մի
քահանայ, որն այժմ աւելի աշուղդ և
խոհմ պիտի լինի իւր պաշտօնավա
րութեան միջոցին և իւր կատարեալ
հասակում, այդպիսի քահանայ ընդու
նակ չպիտի լինի կեղծելու կամ կեղծ
գործի ձեռնամուկ լինելու»:
Այստեղ չափազանց ոգեւորութիւնից
մի առած ուղղեց դէպի հայ հոգեւորա
կանութիւնը, «ВЪ ТИХОМЪ БОЛОТѢ
ЧЕРТЫ ВОДЯТСЯ»:
Նախագահն անմիջապէս նկատողու
թիւն արեց. պաշտպանը ներողութիւն
խնդրելով շարունակեց. ուրեմն «Տե
սաւ, որ Տէր Եղիշէն հարսանիքի գի
շեր առարկել է, թէ աղջիկը հասած
չէ, շատ անգամ հարցնուփորձ է արել և
միշտ ընտանիքի անդամները պնդել
են, որ աղջիկը 16 տարեկան է, իսկ
ընտանիքի որ անդամը կը ցանկանար
իւր արեւնակցին գլորել մի սարսափե
լի սխալի մէջ. ոչ, նրաքոյր չէին կարող
թշնամութիւն անել իրենց գաւակի
համար. ուրեմն Տէր Եղիշէն պիտի հա
ւատար»:
Ապա դառնալով դէպի դատարանի
ասաց. «Գ. պ. դատարաններ, լսեցիք
բոլորը, տեսաւ և դատեցանք: Երբ
թող եմ տալիս ինձ աւելացնել, որ
այսպիսի մի գործի 3 տարուայ հոգե
կան ճնշումն արդէն մի մեծ պատիժ
էր քահանային, որին նա անմեղ կը
պով է դատապարտուել. ուրեմն դուք
ձեր վճռով զարկ կը տար նրա Զմարկին
և քաղաքացիութեան. Ես կարծում եմ,
որ Տէր Եղիշէն գիտէր Գեղորդ Դ. կաթ.
կոնդակի մասին, թէ տարիքը պէտք է
նշանի ժամանակ հարցնել և մատեան
ձգել. ուրեմն եթէ նա այդ գիտէ, և
հասկանում է օրէնքը, իւր գործը, մի
թէ նա պէտք է մեղաւոր ճանաչուի»:
Վերջին անգամ նախագահը դարձաւ
դէպի մեղադրեալը.— «Ինչ ունիք ասե
լու: Պատասխանեց.— Ես գոհ եմ»:
Դատարանը հաւաքուելով խորհըր
դարան 1/4 ժամից յետոյ դարձան և
նախագահը կարգաց գործի վճիռը:
Դատարանը հիմնուելով բոլոր ցուց

Մի հարցը Այսուհետեւ էլ հոգեւոր իշ
խանութիւնը լուծուած պիտի համարէ
Մայիսի պատկը, թէ ոչ»:
Սուրբն Պահլուսնի,
Քաղա, 11 մարտի:
ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ
ԲԵՐԼԻՆ, 13 փետր.— Գանէկը լրագրի
րին հաղորդում են, «աւստրիական «Sat
tellit» չորհանուր Սուրբ ծովածոցը բե
րեց յունական մի նաւ, որի վրայ 60 կա
մաւոր զինուոր կար և յունական մի
նաւակ, որի մէջ ուսեւոյի պաշար և
ուղեւորները կար: «Satellit»-ը բռնել է
երկու նաւ էլ:
ԱՅԵՆՔ.— Յունաց կառավարութիւնը
որոշել է դիմել պետութիւններին յայ
տապագով, որի մէջ ինքը բողոքում է Գրե
սէի պաշարման դէմ և իրեն պատաս
խանատու չի համարում այն հետեւանքնե
րի համար, որ կարող են առաջանալ
պաշարման պատճառով:
ԼՈՆԴՈՆ.— Պատգամաւորների ժողո
վում Գերդոնը յայտարարում է, որ Գ.
Պոլսի անգլիական դեսպանին կարգա
դրուած է պնդել, որ թրքական զօրե
րը յետ կոչուեն Գրեսէից: Այդ բանը
բաւական կը զրկուանար, եթէ յետ կոչուէր
նաև յունական զօրքը:
ՊԵՐՏԵ.— Գաւառ գաւառը պրուած է
Փրանսիայի գերիշխանութեան տակ:
Այսպիսով Փրանսիական Սուրան ու
Դահուլէն անմիջապէս կապուած են ի
ւրար հետ:
Գ.ՊԵՐՏԵ, 14 փետր.— Մի քանի օրից յե
տոյ զօրքերի տեղափոխութիւնը կը վեր
ջանայ: Զրահակիրները բաժանուած են
Զմիւռնիայի, Մայիսիի և ուրիշ նաւա
հանգիստների միջև: Ականակիրները,
մի քանի խմբեր բաժանուելով, պէտք
է շրջեն գանազան տեղերում:
ԳՆԵ.— Մարտի 18-ին ապստամբնե
րը վճռական յարձակում գործեցին
Մայիսկայի վրայ: Յարձակումը սկսուեց
թշուառութեամբ: Մի քանի ուսմ
քիւր ծակեցին նաւամատոյցի տանիքը:
Տեղապահ զօրքը յետ նահանջեց դէպի
Սուրա: Սուրայի ծովածոցում գտնուած
թրքական նաւերը սկսեցին թշուառութ
եան արձակել, որպէսզի ծածկեն տե
ղապահ զօրքի յետ նահանջը: Ապա
տոմարները մահմեդականներին հետմուտ
եղան մինչև Տրիկալարեան գիւղը, որը
և հրդեհեցին: Մայիսկայի տեղապահ
զօրքը զգալի կորուստներ ունեցաւ: Այն
ինչ նաւամատոյցի համար տարուող
կենսական մթերքն ուղեկցող թուրք
զօրքը ներկայում գիւղի ճանապարհին,
տեղեկութիւն չունենալով յարձակման
մասին, հանդիպեց ապստամբներին:
Այստեղ մի ճակատամարտ տեղի ունե
ցաւ: Եւրոպական զօրքերը սկսեցին
հրաւիրել նրա պարպել ապստամբների վը
րայ Մայիսկայի մօտ, որը տեղի 10 բո
ւայէ 2նայելով որ ուսմբերը տեղում էին
մեծ քանակութեամբ, ապստամբներն ա
մուր կանգնած էին մինչև ժամը 4-ը և
ապա յետ նահանջեցին: Թրքական մի
զօրավոր վրայ, որ փորձում էր գլու
ւել ներկայում իւր արձարութիւնները,
ապստամբները յարձակում գործեցին Ակ
րոտիլայի թերակղզուց: Ապստամբները
յարձակուեցին նաև Հալպպայի թուրք
զօրքերի շղթայի վրայ, բայց լուսնային
աւրաքանակները յետ մղեցին յարձակում
գործողներին: Գիւղը շարունակուեց մին
չև կէս գիշեր: Մահմեդական Գերաթի
զի գիւղը կրակի մէջ է: Մայիսկայի մօտ
եղած կուրի մէջ սպանուած է 60 թուրք,
200 ապստամբ:
ՊԵՐՏԵ, 15 փետր.— Այստեղ ժամա
նեց մարքի Մոլորքին և երկարատե
լութեան հասկանալի է, որ պատկը լու
ծուած է, քանի որ պատկը և պատկ լուծող
եկեղեցին է և այլ ոչ որ:
Իմը.

Կնիքի երկրորդ բաժանիչը, որ բաղկացած է 22 սպայից և 656 զինուորից: Երեք վառարանները Սուրբուհի, մեկը Կանգուն:

ԼՈՒՆԻՆ. — «Times» ին Սոյունիկից հաղորդում են, որ Թուրքիայի թուրքացի հիպոպոստները հեռացել են:

Գ. ՊԱՆԻՍ. — Բըրաքան նախագահը հասա Բեդլիկի ծովածոցը:

ԳԱՆԵՆ. — Երեկոյան ժամը 11-ին սաստիկ կախի տեղի ունեցավ Դաղիում, Գանգիի մոտ: Թուրքերը նշանակալի չափով կորուստներ ունեցան և յետ նահանջեցին զէպի Գանգի: Վաղը թուրքերը փորձելու են Գիսամու ուտե օր պաշար տանել: Եթե յոյներն այդ բանին ընդդիմանան, այն ժամանակ սուլթանական նախն ու իտալական աշխատակիցը կը պաշտպանեն թուրքերին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր տեղաբնիկները կամենում են ոչ թե մարդկանց էլ թագեր: Թե որ աստիճան ազատ և առնչված քահանայներ էլ կան, այդ ցարդ կրտայ հետեւյալ բնորոշ զգացը: Մի հայաշատ քաղաքում մեծանում է մի հարուստ կին: Երեւոյի քահանայ լինելու պէս՝ շատ զուգու է մեծելաւոր, «կարգադրութիւններ» տնկելու: Սոցիալաբար դալիս են նաև գերեզման փորողները: Հազար ու մի աղաչանք, աղաթառներ յետոյ, գերեզման փորող երկու երեւոյստարգ ներայր-գրեթէ աջակում է համազել մեր առեւ-հօրքը, որպէսզի չզբէ իրենց այդ բարեբեքը: Երանք անշուք ուրախացած, բաներն ու թիկերն ուտենքին դրած, շատուում են գերեզմանը: Սակայն այդ խեղճների բազմից, յանկարծ սկսում է շտեմարած ձիւն տեղալ, թիկի ու բուք առնել, շատ են աշխատում մի կերպ փոքել, վերջանքին, բայց չեն կարողանում. — ցցեցին նորաբարեբեքն ուտելու են, ասը հազուադէպ շտեմարած: Իսկ աստիճանով նորաբարեբեք իրենց չեն կարում, որպէսզի է լինում, որ գերեզմանը պատրաստ լինի ժամը 2-ին: Բայց յանկարծ հետեւի, որպէսզի ժամանակից շատ վաղ, երեւում են դաղան ու բազմաթիւ յուզարկուողները, մեր մեռլ թաղի քահանայ հասնելու պէս որ աչքը դնում է փորած գերեզմանին, կրակ է կարում, հայտնում է շտեմարած եղբայրներին. — «Եկե՛ք, դառնում է յուզարկուողներին», — էս նպօրէն աշխատանքին իրենց փորած գերեզմանի մէջ թաղեմը... Վաս ծնունդներ, գետ վերանդը դէ ու գէն. էլ են ծառու... Զեղեցիներն ազգապա պէտք է թաղենք, որ հովանայ մեր (այսինքն տեղ-հօր) սիրելու... Այդ բազմին այդ դառն աղքատութեան մէջ տանջուող, գերեզման փորող եղբայրներն աչքերից զուրկեցան միջանի կաթիլ աղի աղցանք, որը շատով սրբեցին, ամբողջ ծածկելու համար...:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԻՍ ՍՊԱՆԻՍԻՆՍ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Անցեալ գարնան Յակոբ Պալաքան աղագնաւորով 16 տարեկան մի պատանի նախկին պատրիարք ս. Իգնիլիանի յանձնարարութեամբ Գ. Պոլսից գալով ս. Եջմիածին ընդունում է Գ. Տնտարան, հազիւ մեծ է այդտեղ երկու ամիս, զանազան հանգամանքներով առիպուած է լինում թողնել Գ. Տնտարանը և գնալ հայրենիք: Այդ նպատակով Վեհափառից ստանում է ճանապարհածախս և մեկնում է ս. Եջմիածին: Այդ օրուանից անցնում է 9 ամբողջ ամիսներ, դեռ նա հայրենիքում իւր ծնողների մօտ չի գտնուում և վերջիններս չգիտեն էլ թէ որտեղ է իրենց որդին: Ուստի խնդրում են, պ. Խմբագիր, բարեհաճեցէք այս գէպը յայտարարել ձեր պատուական թերթի միջոցով: Ով որ նրան որեւ տեղ տեսնել է կամ տեղեկութիւն ունի, յայտնի հետեւալ հասցեով Թիֆլիսի ներսիսան դպրանոց, Վրդ դաստ. աշակերտ Տիգրան Պալաքան կամ Hamburg, Neumarkt 31, Post restante, Grigor Balakian (ուսանող):

ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՄՆԱԴԱՆՈՅ
ՆԵՆԴՈՐԱԲԵՐՈՒՄ ԲՈՅՈՒՄՈՒՆԻՔՈՎ
(Սոյունի, Սաղաթայա փողոց, № 64, սեպհական տուն)
Հեռախոս № 230

Երթեկի հիւանդների ընդհանուր ընդունելութիւնը երկուշաբթի, տրեքշաբթի և ուրբաթ օրերը, ժամը 2—4 ցերեկը: Վճարը հիւանդների կարողութեան համեմատ. մասնաւոր ընդունելութիւնը ամենայն օր, ժամը 9—10 առաւօտեան. վճարը 2 ռ. Գրեթեթիկ հիւանդների, յղի և ծննդաբեր կանայք ընդունում են գրեթեթիկ և օրուայ ամեն ժամանակ, բայց այդ մասին առաջուց տեղեկութիւն պիտի տրուի. վճարը որպէսզի է ըստ դասակարգերի: Չունեցողները ձրբի են: Գրեթեթիկայի բաժանումները մոտեցնելը վճարում են 1 ռ. 50 կ. մինչև 8 ռ. մի օրուայից: Երեւոյի համար, ծննդաբերական բաժանումները մոտեցնելը — 1 ռ. մինչև 5 ռ. մի օրուայից: Երեւոյի համար, Երկուշաբթի աղաւթը 10 ռ. մինչև 50 ռ.: Անդամատու յիւրաք համաժայտումնան: Երթեկի բոլոր հիւանդները զեղեր և նիւթեք օտանում են ընդունելութեան ժամանակ օրի: Չունեցողների ըստ 1 աշխատանքային է դրուած իւրաքանչիւր բաժանումներում, որ տեղաւորու են ներքին տեսչի և սրա պ. պ. ընկերների առաջարկութեամբ օրի:

Հիւանդանոցի տեղ և տեսուչ 00 7 Մ. ՄԿՐՏԵՆՆԻ:

ԼՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՐ

Մարդատար գնացքը Բաղուի Թիֆլիսի զուրս է գալիս գրեթեթիկ 2 ժ. 30 ռ. Թիֆլիսի հասնում է առաւօտեան 8. 20.:

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու գալիս է գնում առաւօտեան 8. 9-ին 30 ռ. և Բաղուում հասնում է երեկոյան 8. 9-ին 45 ռ.

Մարդատար գնացքը Բաղուից Թիֆլիսի զուրս է գալիս գրեթեթիկ 11-ին 5 ռ. և Թիֆլիսի հասնում է ցերեկուայ 8. 5-ին 50 ռ.:

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու գալիս է գնում երեկոյան 8. 6-ին 50 ռ. և Բաղուում հասնում է առաւօտեան 8. 8-ին 15 ռ.:

Մարդատար գնացքը Բաղուից Թիֆլիսի զուրս է գնում գրեթեթիկ 11-ին 20 ռ. Թիֆլիսի հասնում է ցերեկուայ 8. 12-ին 5 ռ.:

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու գալիս է գալիս երեկոյան 10. 50 ռ, առաւ հասնում է ցերեկուայ 4. 40.:

Մարդատար գնացքը Բաղուից Թիֆլիսի զուրս է գալիս առաւօտեան 8. 9-ին 40 ռ. և Թիֆլիսի հասնում է երեկոյան 8. 9-ին 55 ռ.:

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու գալիս է գնում ցերեկուայ 8. 1-ին 10 ռ. և հասնում է Բաղու առաւօտեան 7 ժ. 30 ռ.:

ԳՈՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵՆԻԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուս Բաղուի սկսան ճանապարհորդութիւնը հինգ հազու տեղ ունեցող կապը ուղեւորում է առաւօտեան 8 ժամին, գրեթեթիկ է Միջի կայարանում: Վաղիկուայից է հասնում հետեւալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյան:

Վեց հազու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղեւորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գրեթեթիկութիւն Բաղուի, Օդեսայի և Գ. Պոլսի միջի:

Վաղիկուայից հինգ հազու տեղ ունեցող կապը ուղեւորում է առաւօտեան ժամը 8-ին, գրեթեթիկ է Միջի կայարանում, Թիֆլիսի հասնում հետեւալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյան:

Վեց հազու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղեւորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գրեթեթիկ հասնում է Թիֆլիս հետեւալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ը երեկոյան:

ՌՈՒՍՏԵՑ ԶՈՒՆԵՆՈՒՄԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն շաբաթ շոգենաւերի երթեկութիւն Բաղուի, Օդեսայի և Գ. Պոլսի միջի:

Բաղուից զուրս է գնում՝ Զարաթ օրերը (յոյս կիրակի գրեթեթիկ 8-ը) չըջանաւոր ընթացքով բոլոր նահանգաւորները:

Գրեթեթիկ օրերը, 12 ժամին, ուղիղ ընթացքով՝ Նովոօդեսկի, Գրեթի, Թէոդոսիայի, Նալչայի, Սեւաստապոլի և Նուպատրիայի վրայով:

Երեքշաբթի օրերը (յոյս չըբեքշաբթի գրեթեթիկ 2 ժամին), ապրանքա-մարդատար շոգենաւոր բոլորնաւահանդիստերը: Զորքշաբթի օրերը (յոյս հինգշաբթի գրեթեթիկ 3 ժամին) չըջանաւոր ընթացքով բոլոր նահանգաւորները:

Օդեսայից զուրս է գալիս Բաղու՝ Երեքշաբթի օրերը — առաւօտեան, ուղիղ ընթացքով:

Երեքշաբթի օրերը — գրեթեթիկ 2 ժամին, ապրանքա-մարդատար շոգենաւոր, չըջանաւոր ընթացքով:

Զորքշաբթի և ուրբաթ օրերը — երեկոյան, չըջանաւոր ընթացքով:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՐԱԿՈՒՄ ԳՐԻՍՈՒՆ ԵՆԿ.

ՄՐԱՏԻԿՈՅԻՑ
Պատրաստուած է բացառապէս մատիկոյի՝ Վերուիկանի բոլոր տեսակներից:
ԳԵՂՈՆ ՊԱՐԻՅՈՒՄ
Դեղագործներ ԳՐԻՍՈՒՆ ԵՆԿ.
8, Rue Vivienne
և գրեթեթիկում:
(M.) № 27586 10 - 1.

ԿԵՐԵՒՈՐ Ե ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Ի բացակայութեան սովորեցնում են կար ու ձև նամակ-դաստիարակութեան միջոցով, նորագոյն, ամենազարդի և ամենին հասկանալի մեթոդով: ԳՈՍՏԱՐԵԼԱՊԵՍ ԵՐԱԶՆԱՐՈՒՄԻՆ ԵՄ ԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՐ: Դասընթացը վերջանալուց յետոյ վկայագիր են տալիս Պայմաններն ու ծրագիրն ուղարկում են 2 Ր Ի. Դասատու Ե. Դ. Ալմարիստ, Киев, В. Житомирская, д. № 4. (M.) 24408. 10—2.

Բարձր դաս կարգի կանաչ, ինչպէս և գեղեցկութեամբ ամենանշանաւոր դերասանուհիները գործածել ԿՈՑԼԻՆ ԳՐԵՍԼԻ (Cold Creame), որ դասնահամ է և իւրաքի տեսք է տալիս դէմքին: Դրա տեղ նրանք գործ են ածում
CREME SIMON
(Գրեթեթիկ) գեղեցիկ հոտ ունեցող արտագրութիւնը, որ երբէք չի փչանում և պնդացնող ու փոփկացնող յատկութիւնների հետ միասին առաւելութիւն ունի պահպանելու դէմքի գոյնի շնորհալիութիւնն ու երկատարողական թարմութիւնը:
LA POUDRE SIMON
(Գուրք Սիմոն) LE SAVON A LA CREME SIMON (Օճաւ Սիմոն) ունին նոյն հոտը և լրացնում են նրա գործածալի յատկութիւնները: J. SIMON., 13 rue Grange Bateliere, Paris. Մաս մաս վաճառում է վարձովիներէր, պարֆիւմների և դեղագործների մօտ: (M.) 16—5.

1892-ի կաթնոլիկոսական ընտրութեան պատգամաւորների խմբի պատկերը, որ վաճառում էր մեծ տեսակը 3 լուրով, միջակը 1-50-ով, այսուհետև կը թափախուի մեծը 2-ով, միջակը 1-ով առանց կարտոնի, ճանապարհաժամասը մեղ վրայ:

Ժամանակաւոր հասցէն ВЪ Верхние Акулисы (Эрив. гуд.)

Լուսնկար Սմարտեան. (737) 3—3.

ԼՈՍՍ ՏԵՍԱՐ
2. ԳԻԿԵՆՍԻ

ԺԼԱՏ ՍԱՐՈՒՋԸ
(ԵՆԵԳԵՆԱՆ ՎԵՊ)

Հեղինակի և ուրիշ պատկերներով Բարգմ. Ն. Չիգանեանց

Գրեթե 15 ԳՊԳ.

Ետեւում է Թիֆլիսի հայ գրագնահատների մօտ: Գրագնահատի կարգը են գիմի այսպէս. Таф. лась, Фоминой переулоч. д. № 5, О. Чиганяну. Հարկւով առնողներն 10%, գեղի և ճանապարհաժամասը հրատարակելի է: 6 4

Ի կանխտորոշիչի հայոց Վրաստանի և Իմերլթի նշանակալի և աճուրդի 26 այսր մարտի առանց կրիտիկայի վրայ տարի 1, տան որ Փռան թաղի, (5 լրդ քաղաքամաս) 2, երեք կրպակը հանդերձ նկուղիս մերձ Գաթուղիկէ կիկղեցու, և 3, մի կրպականի տուն որ Սիմեօնեան փողոցի: Աճուրդն սկսանի յ 12-րդ ժամու աւուր, ուստի ցանկացողը կարեն ներկայ դտանիլ ի նշանակալի պահուն հանդերձ գրաւակաւոր: (740) Անաւաճ կոնսիստորիայի Համագործակցութեամբ Վարդապետ. 3—1

ԹԻՓԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Վարչութիւնը յայտնում է որ ընկերութեան կանխադրութեան § 31-ի համաձայն, մարտի 22-ին, շաբաթ իրկիցիտան ժամը 7 1/2-ին Թիֆլիսի քաղաքային տան գահիճում նշանակուած է ԸՆԳՃԱՆՈՐ ԺՈՂՈՎՈՐԻ պարագմունքի առաւելներն են՝

1. 1896 թ. տեղեկագրի, հաշուի և 1897 թ. նախահաշուի ընթերցումը և հաստատումը:
2. Հեղինակների վարձատրութեան և գրական մրցանակաբաշխութեան մասին գիտելուցով:
3. Պաշտօնատար անձերի ընտրութիւնը՝ վարչութեան նախագահի, փոխ-նախագահի, մի անդամի և գրագահի ու խմբագրական մասնագործի կրեք անգամով:

Վարչութիւնը հարկ է համարում յայտարարել, որ վարչութեան նիստը նշանակուած է մարտի 22-ին ցերեկուայ ժամը 2-ին և մինչև այդ նիստը կրկին այն նոր անդամների ընտրութիւնը, որոնք կը ցանկանան մասնակցիլ ընդհանուր ժողովին:

Ընկերութեան 1896 թ. տեղեկագիրը ստանալ ցանկացողները թող արքիհանձն գիմիլ ընկերութեան գրասենեակը սկսած ամիս 19-ից: (Баронская улица д. №12.) (738) 3—2

ԱՊՈՆՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՌՕՍԱԻԱ“

Բարձրագոյն հաստատուած 1881 թուին Ս. Պետերբուրգում, Большая Морская, № 37.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՆԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԻ 25.500.000 ՐՈՒՐԼԻ
Ընկերութիւնն ընդունում է:

ԱՊՐԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այսինքն գրամագրի և եկամտի ապահովութիւն ընտանիքի համար, կամ ծերութեան ժամանակ, օժիտ աղկիկեան համար, ստիպենդիա երեխաների համար և այլն. առանձին շահաւէտ պայմաններով. ապահովագրողները մասնակցում են բնկ. օգտին:

Առ 1-ն յունուարի 1896 թ. ՌՕՍԱԻԱ ընկերութիւնը ապահովագրած ունի 35.563 անձ, — 91.406,948 ռուբլի գում. և:

ԴՐԱՄՏԻ ԳԵՊԵՐԻՏԸ ԱՊՐԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

Ինչպէս առանձին անհատների նոյնպէս և հաւաքական անձանց, ոյն է — գործարաններում ծառայողների, բանուորների և այլն՝ նուազեցրած վճարներով՝ շնորհիւ գիմիլիցնելի, որը վճարներից զուրս է հաշուում:

ՀԻՐԵՅԻՑ ԱՊՐԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

Ամեն տեսակ շարժական և անշարժ կաշեքի (չինութիւնների, մեքենաների, ապրանքի, կահ-կարասիքի և այլն):

ԱՊՐԱՆԲԻ ՓՈՒՆԴԻՐՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

գետային, ցամաքային և ծովային. նաւերի ապահովագրութիւն
Ապահովագրութիւն ընդունում է Ս. Պետերբուրգում (Большая Морская, 606. д. № 37.) Թիֆլիսում Սերգիկի փողոց, № 6, և զանազան քաղաքների գործակալութիւններում:

Նոյնպէս կարելի է ստանալ ապահովագրական ստանակներ գժբախտ դէպքերի, երկաթուղիով կամ շողիւնով ճանապարհորդած ժամանակ, երկաթուղային կայարաններում և ծովամայրուցներում: (669) 52—28